

4. tanegység

Hajómanó

3x45 perces komplex szövegfeldolgozó, szöveg-,
kép- és modellalkotó órablokk
(irodalom, kreatív írás, ének-zene, vizuális kultúra,
technika)

FELDOLGOZOTT MŰVEK

Döbrentey Ildikó:
A hajómanó meséje

MIT KÉSZÍTSEK ELŐ?

 Internet, projektor,
hangfal

 Szöveggyűjtemény

 Füzet, íróeszköz

Rajzlap/írólap, rajzeszköz
Kerékpár
Szerelőkészlet vagy
anyagok, eszközök a hajtókar-modell építéséhez

Egy olyan világban élünk, amelyből az árad, hogy mindenkinek elsőnek és legjobbnak kell lennie. A gyerekek között és a gyerekekben is hatalmas a versengési kényszer. A csöppnyi csavar „példázatával” be tudjuk mutatni, mennyire fontos az, hogy a legkisebb „részecke” is jól végezze a munkáját.

Áttekintő vázlat

4.1 Hajókázás	45 perc
4.1a Hajós élmények	10 perc
4.1b Melyik hajó	10 perc
4.1c Hajók a mesében	15 perc
4.1d Mesehallgatás	10 perc
4.2 Hajómanó meséje	45 perc
4.2a Óóóóóriási	15 perc
4.2b Csöppnyi csavar	15 perc
4.2c Csöppnyi érték (Variáció: Égből pottyant meseepizód)	15 perc
4.3 A hajtókar	45 perc
4.3a Hajtókar	15 perc
4.3b Hajtókar építése	30 perc
Összesen:	3x45 perc

Az órablokk többféleképpen is szervezhető, attól függően, hogy megnézzük-e az *Égből pottyant mesék* epizódját, vagy tudunk-e szerelőkészletet szerezni. Ezért érdemes időben elkezdni az előkészítést, utánajárást. Amennyiben a hajtókar modelljét nem kész elemekből készítjük el, az alapanyagok gyűjtését (papírhen-ger, spulni, fonalmaradék stb.) szintén időben indítsuk el!

JEGYZETEIM

FELADATOK LEÍRÁSA

4.1 Hajókázás

4.1a Hajós élmények

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy ki utazott már vízi járművön!

Mikor, hol, milyen élmény volt?

Majd játsszuk el mozgással, hogy

- egy evezős csónakban ülünk, és keményen húzzuk az evezőt árral szemben!
- átszállunk egy motorcsónakba (amit állva vezetünk), nagy sebességgel haladunk. Hirtelen meg kell fordulnunk, erősen megdőlni a motorcsónak, teljesen vízesek leszünk.
- átülünk egy sétahajóba, ahol csak csodálkozunk és nézelődnünk kell.
- megunjuk a sétahajózást, bérlünk egy vitorlást. Felhúzzuk a vitorlákat, és már suhanunk is.

4.1b Melyik hajó

A *Hajófajták* című tankocka segítségével ismerkedjünk meg a különféle hajókkal (elérhető a Reftantáron)!

Vajon össze tudjátok párosítani a hajók nevét és fényképét?

4.1c Hajók a mesében

A gyerekek olvassák el **Döbrentey Ildikó: A hajómanó meséje** című meséjének első két bekezdését, a különböző hajók megjelenéséig, majd azonosítsák be a szövegben szereplő hajókat és a tankocka képeit! (A képek nagyíthatók.)

- Mely hajók nem szerepelnek a képeken?
- Melyik lehet a kisasszonyhajó és a tengerfelettjáró? (Yacht és légpárnashajó)
- Mely hajók nem szerepeltek a mesében?

Játsszuk el a hajók találkozását az óceánjáró hajóval:

- Nézzünk laposan, mint a bálnavadász hajó,
- lessünk féltékenyen, mint a sétahajó,
- ámuljunk elismerően, mint a vitorlášajó,
- pislogjunk ijedten, mint az utasszállító hajó,
- kacsintgassunk kacéran, mint a kisasszonyhajó,
- figyeljünk komolyan, mint a tengerfelettjáró,
- hunyorogjunk rövidlátóan, mint a tengeralattjáró!

És most hallgassuk meg kíváncsi fülekkkel az óceánjáró hajó történetét!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek aktiválják a hajókkal kapcsolatos ismereteiket, élményeiket, ezen keresztül jussunk el a szöveg élményszerű befogadásáig.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Élménybeszámoló
Mozgásos, mimes játékok
Interaktív multimédiás feladat
Mesehallgatás, beszélgetés

10
perc

4.1d Mesehallgatás

A pedagógus olvassa fel a mese folytatását! A szöveg rengeteg ritmikus, ismétlésre épülő elemet tartalmaz, amit mondóka szerűen, hangutánzással, helyenként szinte dallamos szövegmondással olvashat. Érdekes bevetni előadói készségeit, ily módon bevonva a gyerekeket a mese világába.

Végül kérdezze meg a gyerekektől, melyik rész tetszett nekik legjobban! Hadd meséljék el újra spontán élményeiket!

45
perc

4.2 Hajómanó meséje

4.2a Óóóóóriási

15
perc

Keressük meg a szövegben (**Döbrentey Ildikó: A hajómanó meséje**), mi minden volt óóóóriási a tengerjáró hajón!

- Mi minden fért rá?

Keressük ki, és játsszuk el mozgással, szövegmondással, milyen volt, mit mondott és mit csinált a hajózásló, a kormánylapát, a kémény!

- Miért állt meg a hajó?
- Miért volt fontos a csöppnyi csavar?
- Miért gondolta magáról, hogy nem számít a munkája?

Mondjuk el az ő szavait is a mese végéről, a mozgásával kísérve! (Keressük meg előbb, mi volt a mozgása!)

4.2b Csöppnyi csavar

15
perc

Beszélgessünk a gyerekekkel arról, hogy mit jelenthet a hétköznapi életben az, ha valaki egy „csöppnyi csavar”! Tudunk-e olyan feladatköröket, vagy az életünkben olyan apróságokat, melyeket talán észre sem veszünk, amíg jól működnek?

Alkossunk közösen egy mesét a „csöppnyi csavar” életéről, aki bármi vagy bárki más is lehet! A meséből derüljön ki, hol szolgált, mit csinált a „csöppnyi valami/valaki”, és hogyan, mikor jött rá arra, hogy ő az óóóóóriási rendszer egyik fontos része!

4.2c Csöppnyi érték

15
perc

Mindenki gondolja végig, mi lehet ilyen „csöppnyi csavar” az életében! Majd fogalmazza meg a gondolatait:

- írjon egy rövid történetet, mesét erről a csöppnyi, de fontos dologról;
- vagy készítsen róla, illetve a működéséről egy beszédes rajzot!

MIT AKARUNK ELÉRNI?

A gyerekek értsék meg a „csöppnyi csavar”-lét fontosságát, és fedezzék ezt fel az életükben is.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Szöveg értelmezése, vizsgálata
Beszélgetés a meséről és a csöppnyi csavarságról
Kreatív írás vagy rajz: csöppnyi érték kifejezése történetben vagy képi nyelven

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHÉZ A FELADATHOZ?

Rajzlap/írólap, rajzeszköz

JEGYZETEIM

Variáció

Az utolsó feladat helyett szintézisként megnézhetjük *A hajómanó meséje* „Égből pottyant” epizódját is Gryllus Vilmos és Levente Péter előadásában, a gyerekrajok világán keresztül (elérhető a Reftantáron).

A meseepizód az „Égből pottyant mesék” keretjátékát is tartalmazza, és így a mesesorozatra irányítja a figyelmet, amit ajánlhatunk a gyerekeknek, a mesekönyvvel együtt: Döbrentey Ildikó: *Égből pottyant esti mesék* (könyvajánló elérhető a Reftantáron).

Ha csak magát a meserészt szeretnénk vetíteni, azt is könnyen megtehetjük, a 2:38 – 11:02 percek között.

A videofilmen keressük meg a zászló, a kormány és a hajólapát első énekét, valamint a csöppnyi csavar záró énekét, és tanuljuk is meg közösen! Felfedezhetjük a dalformát is, ami 4 szótagos sorokba tördelve így néz ki:

Nem fáradok,
nem nyughatok!
Én egy fontos,
nagyon fontos
csavar vagyok!

Vedd figyelembe!

A filmen hallott szöveg több helyen eltér a nyomtatott változattól, legnagyobb eltérés a vihar alatt a kémény, kormánylapát és zászló énekszövegében van.

A nyomtatott szövegváltozat összetettebb, a „fontos” szereplők zavarodott állapota a mondat szerkezet összezavarásában is megmutatkozik, amit a gyerekekkel is felfedeztethetünk. Például a magabiztos és a rázkódó kormánylapát így szól:
– Semmit félbe én nem hagyok! Én egy fontos, nagyon fontos lapát vagyok!
– Semmit hagyok, füstbe ragyog, fontos fénylik, fontos fénylik, lapát vagyok!...

Mi történt vele? Hisz azt sem tudja, hogy lapát, zászló vagy kémény. Összekeveredtek mondatában a szavak. Ahogy a többi „fontos” szereplő mondatai is jól összezavarodtak.

Kapcsolódó

Hogy mi történik ilyenkor, azt a bibliai idők hajósai is jól ismerték. A 107. zsoltár így írja le a hajón átélt tengeri vihart:

„Vannak, akik hajókon a tengerre szálltak, munkájukat a nagy vizeken végezték. Ezek látták az Úr tetteit, csodáit a mélységes tengeren. Szavára forgósél támadt, fölemelték őket a hullámok. Égig emelkedtek, majd a mélybe zuhantak, kétségbeestek a veszedelemben. Imbolyogtak, tántorogtak, mint a részegek, bölcsességük

egészen odalett. De az Úrhoz kiáltottak nyomorúságukban, és ő kiszabadította őket szorult helyzetükből. Lecsendesítette a forgószélet, elcsitultak a hullámok. Örültek, amikor azok elsimultak, és a kívánt kikötőbe vezette őket.” (Zsoltárok 107,23–30)

MIT AKARUNK ELÉRNI?

Hajtókar mozgásának, szerepének megértése és modellálása.

MIT FOGUNK CSINÁLNI?

Hajtókar bemutatása
Mozgásos játék
Hajtókar építése

MIRE VAN SZÜKSÉGÜNK EHHEZ A FELADATHOZ?

Kerékpár
Szerelőkészlet vagy
anyagok, eszközök a haj-
tókar-modell építéséhez

4.3 A hajtókar

45
perc

4.3a Hajtókar

15
perc

Szünetben maradjunk kint a gyerekekkel, és egy kerékpáron mutassuk meg a hajtókart és a hajtókart tartó csavart! (A kerékpár bemutató képe a részek nevével elérhető a Reftantáron.)

Hajtókar-játék:

A gyerekek álljanak körbe! Oldalsó középtartásban fogják meg egymás kezét úgy, hogy összekulcsolják az ujjukat, mintha két fogaskerék csatlakozna össze! Az első gyerek végezzen a jobb karjával karkörzést, amivel természetesen megmozgatja a társa bal karját is! Ezután a második gyerek, átvéve a mozdulatot, végezzen karkörzést a jobb karjával, amivel a harmadik gyerek bal karját mozgatja meg, aki szintén továbbadja a mozdulatot, és így tovább!

4.3b Hajtókar építése

30
perc

Ha van az iskolában fém szerelőkészlet olyan mennyiségben, hogy minden tanulónak vagy tanulópárnak jusson, akkor a legjobb, ha ki is próbálják a gyerekek a gyakorlatban a hajtókar építését. A fém szerelőkészleten kívül a Tüske és a Tecno játékokban is vannak olyan elemek, amelyekkel hajtókart lehet építeni.

Ha egyik sem lehetséges, akkor könnyen beszerezhető anyagokból is építhetünk viszonylag egyszerűen hajtókart.

A modell elkészítéséhez szükségünk van

- 2 db papírhengerre (például alufólia vagy papírtörő hengerére)
- 1 vastag szívószálra, amelynek hajlított a vége
- 1 üres spulnira (például amire szalagot szoktak tekerni)
- fonalra
- papírhurkára
- ragasztószalagra
- alapkartonra

JEGYZETEIM

Az elkészítés lépései:

1. A papírhengerek külső szélébe vágjunk egy vajatot, amibe majd behelyezzük a szívószálat!
2. A papírhengereket állítsuk az alapkartonra, egymástól kb. 10 cm távolságra, és ragasszuk rá ragasztószalaggal úgy, hogy biztosan álljanak!
3. A spulnira tekerjük fel a fonalat, kössük rá a papírhurkát!
4. A szívószálra húzzuk rá a spulnit, ha nem elég szoros, ragasztószalaggal erősítsük meg, majd helyezzük el a papírhengerek tetején!
5. A szívószál behajlított végét fogva tudjuk fel és le tekerni a fonalat a spulniról.

A forrásoldalon angol nyelvű leírást találunk a készítés menetéről, képekkel illusztrálva (elérhető a Reftantáron).

